

Sosyal Medya Kullanım Alışkanlıklarının Akademik Başarıyla İlişkisi: Çoklu Görev ve Odaklanma Sorunu Çerçevesinden Çıkarımlar

The Relationship of Social Media Use Habits with Academic Achievement: Implications from the Framework of Multitasking and Focusing Problem

DOI: 10.38155/ksbd.1597958

Araştırma Makalesi /
Research Article

Makale Geliş Tarihi /
Article Arrival Date
07/12/2024

Makale Kabul Tarihi /
Article Accepted Date
24/04/2025

Makale Yayın Tarihi /
Article Publication Date
24/06/2025

**KARADENİZ SOSYAL
BİLİMLER DERGİSİ**

Prof. Dr. İlknur MEŞE
Giresun Üniversitesi
Fen Edebiyat Fakültesi
Sosyoloji Bölümü
inurmese@gmail.com

ORCID: [0000-0002-1229-4566](https://orcid.org/0000-0002-1229-4566)

Doç. Dr. Esin AVCI
Giresun Üniversitesi
Fen Edebiyat Fakültesi
Veri Bilimi ve Analitiği Bölümü
esinavci@hotmail.com
ORCID: [0000-0002-9173-0142](https://orcid.org/0000-0002-9173-0142)

Etik Kurul Beyanı: Bu araştırmanın yürütülebilmesi için Giresun Üniversitesi Sosyal Bilimler, Fen ve Mühendislik Bilimleri Araştırmaları Etik Kurulu'ndan 07/02/2024 tarih ve 02/08 belge sayısı ile etik kurul onayı alınmıştır.

*Meşe İ., Avcı, E. (2025). Sosyal medya kullanım alışkanlıklarının akademik başarıyla ilişkisi: çoklu görev ve odaklanma sorunu çerçevesinden çıkarımlar. *Karadeniz Sosyal Bilimler Dergisi*, 17(32), 86-106.

Öz

İnternet ve sosyal medya kullanım alışkanlıkları üniversite öğrencilerinin akademik başarıları, dikkat ve odaklanma becerileri üzerinde önemli etkilere sahiptir. Bu kesitsel anket çalışması, sosyal medya ve akademik başarı arasında nasıl bir ilişki olduğunu keşfetmeyi amaçlamıştır. Çalışma ayrıca, cinsiyet, yaş, eğitim yılı, okunan bölüm ve lise not ortalaması gibi demografik özellikler ile akademik başarı arasında, yine bu değişkenler kontrol edildikten sonra çoklu görev ve odaklanma ile sosyal medya kullanım alışkanlıkları arasında ne tür bir ilişki olduğunu tespit etmeyi amaçlamıştır. Araştırmanın sonuçları öğrencilerin cinsiyetleri, yaşları, okudukları bölümler, eğitim yılları ve lise diploma notları gibi demografik değişkenlerin öğrencilerin akademik başarılarının belirleyicileri olduğunu ortaya çıkardı. Ayrıca, sosyal medya kullanım alışkanlıkları ile akademik başarı arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki kurulamamıştır. Bunun yanı sıra, öğrencilerin ders çalışırken en çok Instagram'a baktıkları, ders çalışırken sosyal medya kullanım sıklığı ile sosyal medya kullanım süresi ve ders çalışırken ara verme sıklığı ile sosyal medya kullanım süresi arasında istatistiksel olarak pozitif yönde anlamlı bir ilişki olduğu tespit edilmiştir. Bu sonuca göre, daha kısa aralıklarla mola veren öğrencilerin odaklanma ve dikkat becerilerinin sosyal medyada uzun süre harcamaktan olumsuz etkilendiğini, bunun da dolaylı bir şekilde akademik başarıya yansıdığını söyleyebiliriz.

Anahtar Kelimeler: Sosyal medya, çoklu görev, akademik başarı, odaklanma.

Abstract

Internet and social media usage habits have significant effects on university students' academic achievement, attention and focusing skills. This cross-sectional survey study aimed to explore the relationship between social media and academic achievement. The study also aimed to determine what kind of relationship exists between demographic characteristics such as gender, age, year of study, major studied, and high school GPA and academic achievement, and between multitasking and focus and social media usage habits after controlling for these variables. The results of the study revealed that demographic variables such as students' gender, age, majors, years of education and high school diploma grades are determinants of students' academic achievement. In addition, there was no statistically significant relationship between social media usage habits and academic achievement. In addition, it was found that there was a statistically significant positive relationship between the frequency of using social media while studying and the duration of social media use, and between the frequency of taking breaks while studying and the duration of social media use. According to this result, we can say that the focusing and attention skills of students who take breaks at shorter intervals are negatively affected by spending long time on social media, which indirectly reflects on academic achievement.

Keywords: Social media, multitasking, academic achievement, focusing.

Giriş

Akıllı telefonların, internet ve sosyal medya kullanım alışkanlıklarının kullanıcılarda yarattığı olumsuz etkilere odaklanan çok sayıda araştırma yapılmıştır. Bilgi ve iletişim teknolojileri hayatımızda genişleyen bir yer kaplamaya devam ettikçe bunların öğrenciler üzerindeki artan etkisi hakkında daha fazla bilgi edinme ihtiyacı duymaktayız. Akıllı telefonların Kore üniversitelerindeki öğrencilerin yaşamlarını nasıl etkilediğini belirlemeyi amaçlayan araştırmacılara göre, bilgi ve iletişim teknolojileri -bu çalışma özelinde akıllı telefonlar ve sosyal medya kullanımı- öğrencilerin “yalnızca hayatlarının her yerinde mevcut değil, aynı zamanda nasıl yaşadıklarının ve düşündüklerinin de önemli bir parçası haline” gelmiştir. Öyle ki araştırmacılar, akıllı telefonların öğrencilerin hayatında kapladığı yeri “diğer elim” adı altında kategorize etmişlerdir (Webster ve Paquette, 2023). Özetle, akıllı telefonlar öğrencilerin diğer eli olmuştur.

Sosyal bilimlerde metin okumak, okuduğunu kavramak, kavradığını anlatabilmek, tartışmak ve metinler arasında ilişki kurabilmek oldukça önemlidir. Ana ders materyalleri kitaplar, makaleler, yani metinlerdir. Üniversitede sosyal bilimlerde okuyan öğrencilerin gün geçtikçe okumaya olan ilgilerini kaybettiklerine, okuduklarını kavrayamadıklarına, derse ders materyalleriyle gelmediklerine, ödevlerini ertelediklerine veya yapmadıklarına tanık oluyoruz. Çoğu zaman derslerde dikkatleri dağıldığında cep telefonlarına baktıklarını, not tutmadıklarını görüyoruz. Üstelik buna dair deneyimlerimiz ve gözlemlerimizde yalnız değiliz. Sosyal medyanın öğrencilerin akademik başarısına etkisini inceleyen bir araştırmada yazarlar hem kendilerinin hem de diğer üniversitelerdeki meslektaşlarının deneyimlerinden bahsetmişlerdir. Yazarlar öğrencilerin zamanlarını etkili bir şekilde yürütme becerilerinin azaldığı, ödevleri erteledikleri, ders materyallerini okumaya zaman ayırmadıkları, çok az çalışmayla dersleri geçmeyi umdukları, kendi eğitimlerine gittikçe daha az ilgi duydukları, ders esnasında Facebook’a girdikleri, kısa mesaj ve e-posta gönderdikleri, ortalama dikkat sürelerinin azaldığı tespitinde bulunuyorlar (Paul, Baker ve Cochran, 2012). Üstelik bu tespitleri sadece kendi deneyimlerine dayanarak değil, benzer üniversitelerdeki meslektaşlarıyla yaptıkları görüşmelere dayanarak da yapmaktalar.

Kendi gözlemlerimize göre, öğrencilerin bölümlerinin gerektirdiği okumaya, ders hazırlıklarına, derse katılmalarına duydukları ilginin gün geçtikçe zayıflaması, eğitimin sürdürülebilirliği ve niteliği açısından endişe yaratmaktadır ve bu durumun uzun vadede risk oluşturacağını düşünmekteyiz. Öğrencilerin akademik başarılarını olumsuz etkileyen etkenlerden biri olarak uzun saatler boyunca sosyal medyanın kullanımı olduğunu

düşündüğümüz için bu çalışma Sosyoloji, Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi ve Tarih bölümlerinde okuyan öğrencilerin sosyal medya kullanım alışkanlıkları ile akademik başarıları arasındaki ilişkiyi inceleyecektir. Alan yazında akademik başarı çeşitli kriterlerle tanımlanmaktadır. Biz bu çalışmada akademik başarıyı öğrencilerin beyanına dayalı olarak genel ağırlıklı not ortalamasının (GANO) yüksekliği ile tanımlamaktayız.

Sosyal Medya Kullanım Alışkanlıkları ve Akademik Başarı

Amerika ve Avrupa üniversitelerinde yapılan araştırmalar öğrenciler arasında en yaygın kullanılan sosyal medya platformunun Facebook olduğunu göstermektedir. Bu nedenle Facebook kullanım sıklığı, Facebook aktivitelerine katılım ve akademik başarı arasındaki ilişkiyi odağına alan çalışmalar yapılmıştır (Junco, 2012a, 2012b ve 2015; Kirschner ve Karpinski, 2010). Sadece Facebook değil, genel olarak sosyal medyada geçirilen sürenin artmasıyla öğrencilerin akademik başarısının düştüğü görülmektedir (Asemah, Okpanachi ve Edegah, 2013, Karpinski, Kirschner, Ozer vd., 2013, Paul, Baker ve Cochran, 2012, Huang, 2018, Smith ve Izadyar, 2020, Waqas, Afzal ve Sabir 2016, Liu, Kirschner ve Karpinski, 2017). Türkiye’den de öğrenciler üzerinde yapılan araştırmalarda Facebook’un en çok kullanılan sosyal medya platformu olduğu (Aydın, 2016), internet veya sosyal medya kullanım alışkanlıkları ile akademik başarı arasında negatif ilişki (Demir ve Kumcağız, 2019, Eldeleklioğlu ve Vural-Batık, 2013) tespit edilmiştir.

Araştırmalar akademik başarının, öz düzenleme, öz yeterlilik, zaman yönetimi, daha uzun dikkat süresi gibi önemli bileşenlerinin daha az olmasıyla düşük akademik başarı ve daha uzun internet veya sosyal medya kullanım süresi arasında negatif ilişki kurmaktadır. Sosyal medya kullanım alışkanlıkları ile kişilik özellikleri arasındaki ilişkiyi araştıran bir araştırmaya göre, zahmetli düşünme, bilişsel olarak zorlu görevlere katılma ve bundan keyif alma eğilimi olan kişiler sosyal medyayı daha az kullanmaktadır (Zhong, Hardin ve Sun, 2011). Kesin neden sonuç ilişkisi kurulamasa da DEHB (Dikkat Eksikliği ve Hiperaktivite Bozukluğu) ile ilişkili dikkat eksikliği, dürtüsellik ve hiperaktivite belirtileri problemlili internet kullanımına karşı bir kırılganlık oluşturmaktadır (Augner, Ulasak ve Barth, 2023). Bu araştırmalar akademik başarının belli bileşenlerinin kişilerde daha az olmasının problemlili internet ve sosyal medya kullanım alışkanlıklarına karşı bir zafiyet yarattığını ve beraberinde bu durumun düşük akademik başarıya neden olduğunu ortaya koymaktadır. Buna karşın başka yapılan araştırmalar da internet ve sosyal ağlarda geçirilen zamanın, çoklu görevler yapma ve bir görevden diğerine atlama davranışlarına neden olmasıyla dikkat süresini azalttığına (Korte, 2020), hatta DEHB semptomlarını artırdığına dair kanıtlar sunmuştur (Boer, Eijnden, Boniel-Nissim vd., 2020).

Çoklu Görev ve Odaklanma

İnternet ve sosyal medya kullanım sürelerinin ve kullanım amaçlarının akademik başarıya ve odaklanmaya nasıl etki ettiği hakkında yapılan araştırmalara baktığımızda, bu çalışmalarda dikkat, odaklanma, çoklu görev ve bilişsel aşırı yükleme kavramlarını sıklıkla görüyoruz. Junco ve Cotten'ın (2011), anlık mesajlaşma ve çoklu görevlerin algılanan eğitim sonuçlarını nasıl etkilediğini incelediği araştırmaları, üniversite öğrencilerinin anlık mesajlaşmayı yüksek düzeyde kullandıklarını, anlık mesajlaşmayı kullanırken birden fazla görevi yerine getirdiklerini ve yarısından fazlasının anlık mesajlaşmanın okul çalışmaları üzerinde zararlı bir etkisi olduğunu bildirdiklerini göstermektedir. Öğrenciler hem ders çalışıp hem de eş zamanlı olarak anlık mesajlaşma kullanırken bilişsel aşırı yüklemeye maruz kalmaktadırlar ve bu durum maliyetsiz değildir. Çoklu görev esnasında kişilerin dikkati parçalanır, sürekli bir görevden diğerine geçiş yapmak bilgi işleme sistemlerine aşırı yük bindirir. Sonuçta Junco ve Cotten'a göre öğrenciler anlık mesajlaşmanın ve çoklu görev yapmanın olumsuz etkileri nedeniyle ödev yapamadıklarını bildirmişlerdir. Yine benzer araştırmalar çoklu görev yapma sıklığının, öğrencilerin genel not ortalamalarını olumsuz etkilediğini göstermiştir (Fried 2008; Junco ve Cotten 2012; Waite, Lindberg, Bowman vd. 2018).

Bu araştırmalar kesitsel analizler sundukları için, çoklu görev, odaklanma ve öğrenme arasında doğrudan açıklamalar yapamasa da dolaylı açıklamalar yapabilmektedir. Örneğin çoklu görev uzun vadede bilişsel kontrolü, öz yönetimi zayıflatabilir, bu da akademik başarıyı olumsuz etkiler. Ayrıca bu etkenler arasındaki ilişkileri karşılıklı olarak da düşünebiliriz. Örneğin bilişsel kontrol zayıflığı çoklu görev meşguliyetini artırabilir, bu da akademik başarı düşüklüğü yaratır. Paul, Baker ve Cochran (2012) çalışmalarında dikkat eksikliğinin sosyal medyada harcanan zaman üzerinde anlamlı ve olumlu bir etkisi olduğunu ortaya koymuşlardır. Onlara göre bu durum akademik başarıyı olumsuz etkiler, dolayısıyla dikkat eksikliği ile akademik performans arasında dolaylı bir ilişki olduğu anlamına gelir.

Çoklu görev yapmanın, yani aynı anda iki veya daha fazla göreve katılmanın ya da iki veya daha fazla görevi işlemeye çalışmanın öğrenme ve dikkat üzerinde olumsuz etkileri bulunmaktadır. Örneğin çoğumuz araba kullanırken veya yürürken telefon kullanmanın (konuşmak, mesaj yazmak veya okumak) dikkatimizi dağıttığını gündelik hayatımızda deneyimlemiştir. Johann Hari, “Çalınan Dikkat” adlı kitabında bilgi ve iletişim teknoloji kullanımlarının insanın bilişsel yapısında yarattığı etkileri uzmanların görüşlerinden faydalanan analiz ediyor ve özetle, görevler arasında geçiş yapmaya çok fazla zaman

harcadığımızda yavaşladığımızı, daha çok hata yaptığımızı, yaratıcılığımızın azaldığını ve hatırlama ve öğrenmemizin azaldığını söylüyor (2022: 47). Dolayısıyla insanın tek bir şeye odaklandığında yaptığı işin daha iyi olacağı sonucuna varabiliriz. 2022 Nobel Ekonomi Ödülünü kazanan Psikolog Daniel Kahneman “Hızlı ve Yavaş Düşünme” adlı kitabında benzer düşünceleri dile getiriyor. Ona göre, “sık kullanılan “dikkat kesilmek” sözü yerinde bir deyimdir: etkinliklere ayırabileceğiniz sınırlı bir dikkat bütçesini kullanırsınız ve bütçenizi aşmayı denerseniz, başarısız olursunuz. Çaba gerektiren etkinliklerin göstergesi, birbirlerini engellemeleridir; bu yüzden birkaçını birden aynı anda yürütmek zor ya da olanaksızdır.” (2011: 29).

Amaç ve Yöntem

Bu çalışma, Giresun Üniversitesi Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi, Sosyoloji ve Tarih bölümünde okuyan öğrencilerin sosyal medya kullanım alışkanlıklarının akademik başarılarına etkisini tespit etmeyi amaçlamaktadır. Bu kapsamda, literatür taraması yapılarak 45 sorudan oluşan bir anket hazırlanmış ve öğrencilere online anket (Google Docs) yöntemiyle yönlendirilmiştir.

Öğrenci işlerinden edinilen bilgiler doğrultusunda 2023-2024 eğitim-öğretim yılı bahar döneminde araştırmanın evrenini oluşturan öğrenci sayısı, Tarih, Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi ve Sosyoloji bölümleri olmak üzere toplam 1138’dir. Mevcut araştırmaya gönüllü olarak toplam 276 öğrenci katılmıştır. Bölümlere göre ankete katılan öğrenci sayıları “Bulgular” başlığında belirtilmiştir.

Ankete katılan öğrencilere ait demografik özellikler ve sorulara verilen yanıtlara ilişkin tanımlayıcı istatistikler ve grafiklerin yanı sıra kurulan hipotezlere göre test istatistikleri uygulanmıştır. Nitel değişkenlerin ilişkilerinin test edilmesinde *Pearson Ki-Kare* istatistiği kullanılmış, istatistiksel olarak anlamlı bulunan ilişki ($p<0.05$) durumunda ise kategoriler bakımından etkileşimin ortaya çıkarılmasında *Uyum analizi* uygulanmıştır. Nicel değişkenlerin analizinde ise öncelikle normal dağılıma sahip olup olmadıkları *Kolmogorov-Smirnov* ve *Shapiro-Wilk* normallik testleri ile test edilmiştir. Test sonucunda analiz edilen nicel değişkenlerin normal dağılıma sahip olmadığı ($p<0.05$) saptandığından parametrik olmayan test istatistikleri uygulanmıştır. Analiz edilen nicel değişkenlerin bağımsız iki grupta olması halinde *Mann-Whitney U* testi, ikiden fazla grupta olması halinde ise *Kruskal-Wallis H* test istatistikleri uygulanmıştır.

Araştırma Tasarımı ve Soruları

Araştırma için 45 sorudan oluşan bir anket oluşturulmuştur. Anket oluşturulurken konuyla ilgili literatür taranmış, ölçekler incelenmiş ve sosyal medya kullanım alışkanlıkları ile akademik başarı arasındaki ilişkiye dair veri toplayabileceğimiz sorular hazırlanmıştır. Sorular dilinin açık, anlaşılır ve imla yönünden hatasız olması amacıyla araştırmayı yapan yazarlar tarafından gözden geçirildikten sonra birkaç öğrenciye de uygulanarak son haline getirilmiştir. Çalışma, sosyal medya kullanım alışkanlıkları ile akademik başarı arasında nasıl bir ilişki olduğunu tespit etmeyi amaçladığı için şu soruları araştırmaktadır:

S1: Öğrencilerin demografik özelliklerinin akademik başarıları üzerinde nasıl bir etkisi var?

S2: Üniversite öğrencileri interneti ve sosyal medyayı ne sıklıkta ve hangi amaçlarla kullanıyorlar?

S3: Sosyal medyayı kullanım sıklığı ve amacı akademik başarıyı (GANO) nasıl etkilemektedir?

S4: Çoklu görevin ve dikkat becerisinin sosyal medyada harcanan süre ile bir ilişkisi var mı?

S5: Çoklu görevin, dikkat becerisinin ve sosyal medyada harcanan sürenin akademik performans üzerinde anlamlı bir etkisi var mı?

Bulgular

Demografik Özellikler ve Akademik Başarı İlişkisi

Araştırmaya katılan öğrencilerin %52'si (144 kişi) kadın, %48'i (132 kişi) erkektir. Araştırmaya katılan öğrencilerin annelerinin %62'si (170 kişi) ilkokul, %23'ü (64 kişi) lise, %7'si (20 kişi) üniversite mezunudur, %8'i (22 kişi) okur-yazar değildir.

Araştırmaya katılan öğrencilerin babalarının %48'i (132 kişi) ilkokul, %33'ü (91 kişi) lise, %18'i (49 kişi) üniversite mezunudur; %1'i ise (4 kişi) okur-yazar değildir.

Öğrencilerin %40'ı (111 kişi) Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi, %38'i (104 kişi) Tarih ve %22'si (61 kişi) Sosyoloji bölümünde eğitim görmektedir. Araştırmaya katılan öğrencilerin %31'i (86 kişi) 4. sınıf, %29'u (81 kişi) 2. sınıf, %26'sı (72 kişi) 1. sınıf ve %13'ü (37 kişi) 3. sınıftadır.

Cinsiyet bakımından GANO'nun farklılık gösterip göstermediğini bulmak için normallik testi uygulanmış, gruplar normal dağılmadığından ($p<0.05$) Mann-Whitney U testi uygulanmıştır. Analiz sonucunda, cinsiyet bakımından GANO'nun farklılık gösterdiği ($p<0.05$) saptanmıştır. Kız öğrencilerin ortalama GANO değeri 76.9 iken, erkeklerin 72.5'dir. Kız öğrencilerin erkeklere göre daha başarılı olduğu tespit edilmiştir.

GANO puanlarının eğitim yılı (okunan sınıf) bakımından farklı olduğu ($p<0.05$) saptanmıştır. Hangi sınıflar arasında fark olduğunun saptanması için ikili karşılaştırmalar Mann-Whitney U testi ile yapılmıştır. 1., 2., ve 3. arasında GANO bakımından farklılık gözlenmezken ($p>0.05$), 1., 2. ve 3. sınıflar ile 4. sınıflar arasında GANO bakımından istatistiksel olarak anlamlı farklılık gözlenmiştir ($p<0.05$). En yüksek GANO puanı 4. sınıfta, en düşük puan ise 1. sınıfta gözlenmiştir (bkz. Tablo 4).

GANO puanlarının okunan bölümler bakımından farklı olduğu ($p<0.05$) saptanmıştır. Hangi bölümler arasında fark olduğunun saptanması için ikili karşılaştırmalar Mann-Whitney U testi ile yapılmıştır. Buna göre Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi bölümünün, Tarih ve Sosyoloji bölümlerinden farklılaştığı ($p<0.05$), Tarih ile Sosyoloji bölümleri arasında GANO bakımından istatistiksel olarak anlamlı farklılık olmadığı gözlenmiştir ($p>0.05$). En yüksek GANO puanı Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi bölümünde, en düşük puan ise Tarih bölümünde gözlenmiştir (bkz. Tablo 4).

Nicel değişkenlere ait tanımlayıcı istatistikler Tablo 1'de özetlenmiştir. Ele alınan değişkenlerin normal dağılım testi de yapılmış ve "Lise diploma not ortalaması" hariç diğer değişkenlerin normal dağılmadığı saptanmıştır ($p<0.05$). Normal dağılıma sahip olmayan değişkenler ortalama ile normal dağılıma sahip olan değişken ise ortalama ile yorumlanmıştır. Buna göre araştırmaya katılan öğrencilerin yaş ortancası 21, gelir ortancası 4000 TL, güncel not ortancası 74.9, akıllı telefon ortancası 8 yıl, 20 GB internet paketi kullandığı ve Lise diploma not ortalamasının 76.3 olduğu tespit edilmiştir.

Tablo 1. Nicel Değişkenler İçin Tanımlayıcı İstatistikler

Değişken	Minimum	Maksimum	Ortalama	Ortanca	Standart Sapma	Çeyrek Fark (IQR)
Yaş	18	57	22.7	21	5.75	3
Gelir	500	77500	8229.2	4000	11577.6	4500
Lise diploma not ortalaması	48	100	76.3	76	8.7	12
Güncel not ortalaması (GANO)	25	100	72	74.9	13	16.5
Akıllı telefon kullanma süresi	1	23	8.3	8	3	4

İnternet paketi (GB) 0 207 23.6 20 23.8 20

Şu anki not ortalaması (GANO) ile yaş, gelir, Lise diploma not ortalaması ve akıllı telefon kullanma süresi arasında ilişki olup olmadığı Spearman rho ile incelenmiş ve Tablo 2’de özetlenmiştir.

Tablo 2. Spearman rho İlişki Katsayısı Sonuçları

	Spearman rho	p-değeri
GANO ile Yaş	0.304	0.000*
GANO ile Gelir	0.016	0.790
GANO ile Lise diploma not ortalaması	0.187	0.002*
GANO ile Akıllı telefon kullanma süresi	0.078	0.209

*%5 anlamlılık düzeyinde

Tablo 2’de GANO ile yaş ve lise diploma not ortalaması ile GANO puanı arasında zayıf pozitif yönde ve %5 anlamlılık düzeyinde istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki olduğu belirlenmiştir ($p < 0.05$). Yani yaş arttıkça GANO puanı artmakta, yaş küçüldükçe GANO azalmaktadır. Benzer şekilde Lise diploma not ortalaması arttıkça GANO artmakta, Lise diploma not ortalaması azaldıkça GANO azalmaktadır.

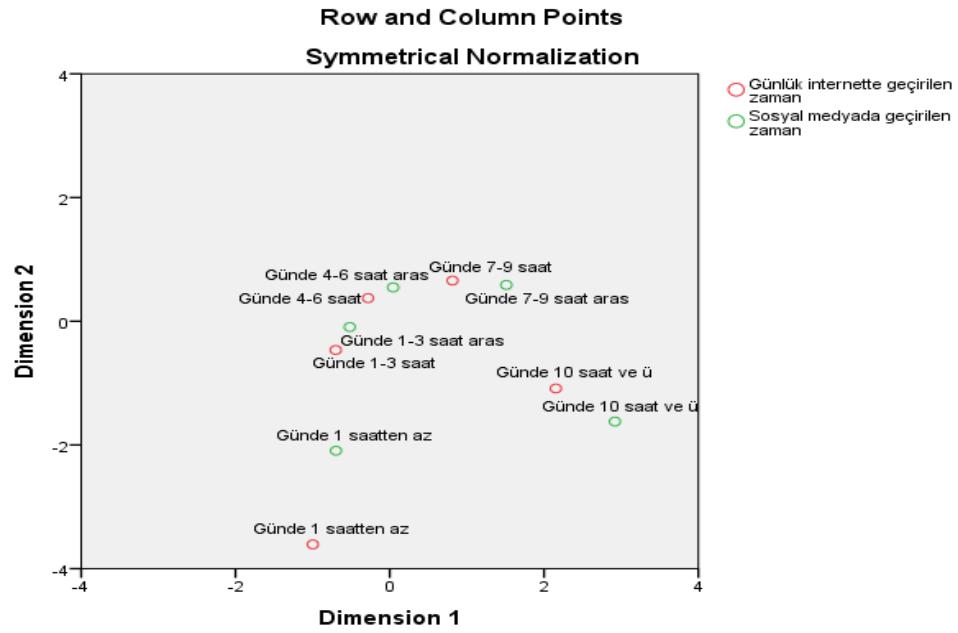
Öğrencilerin Sosyal Medya Kullanım Alışkanlıkları ve Amaçları

Araştırmaya katılan öğrencilerin %96’sı internete akıllı telefonu ile bağlanmaktadır.

Araştırmaya katılan öğrenciler en çok, %40 oranında Instagram ve WhatsApp, %20 oranında ise Youtube sosyal medya platformlarını tercih etmektedir; en az %38 oranında Messenger, %36 oranında Facebook ve %26 oranında Tik tok sosyal medya platformlarını tercih etmektedir.

Araştırmaya katılan öğrencilerin %47’sinin günde 4-6 saat, %25’inin günde 1-3 saat, %18’inin günde 7-9 saat ve %2’sinin günde 1 saatten az internette zaman harcadığı saptanmıştır.

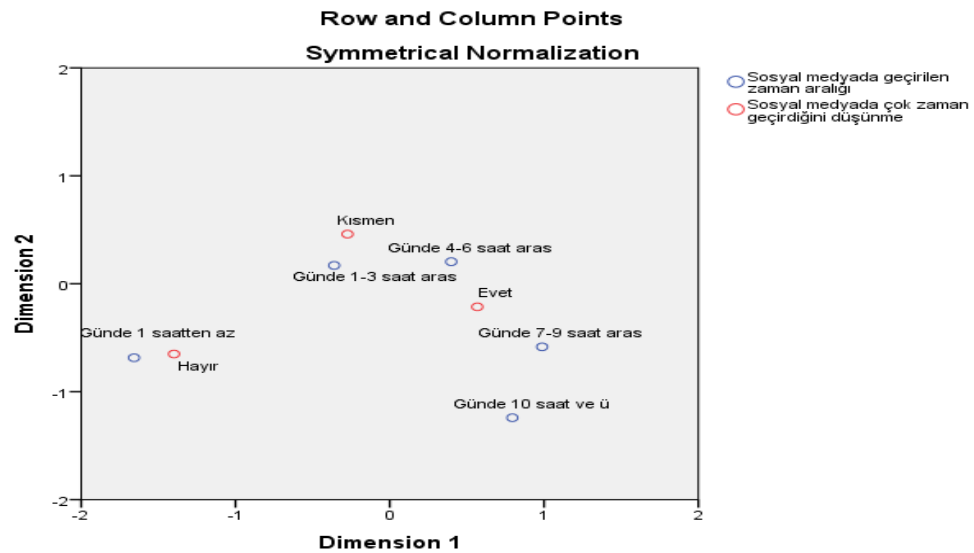
Araştırmaya katılan öğrencilerin %41’inin günde 1-3 saat, %40’ının günde 4-6 saat, %8’inin günde 1 saatten az ile 7-9 saat arası, %4’ünün ise günde 10 saatten fazla sosyal medya platformlarında zaman harcadıkları saptanmıştır.

Şekil 1. Günlük internette geçirilen zaman ile sosyal medyada geçirilen zaman arasındaki ilişki

Günlük internette geçirilen zaman aralığı ile sosyal medyada geçirilen zaman aralığı arasında anlamlı bulunan ilişkide ($p < 0.05$), kategoriler bakımından etkileşimi uyum analizi ile ortaya konulmuştur. Buna göre öğrencilerin internette geçirdikleri sürenin neredeyse tamamını sosyal medyada geçirdikleri tespit edilmiştir.

Algılanan Sosyal Medya Kullanım Süresi

Şekil 2. Sosyal medyada geçirilen zaman aralığı ile sosyal medyada çok zaman geçirdiğini düşünme arasındaki ilişki

Sosyal medyada geçirilen zaman aralıkları ile algılanan sosyal medya kullanım süresi arasında anlamlı bulunan ilişkide ($p<0.05$), kategoriler bakımından etkileşimi uyum analizi ile ortaya konulmuştur. Buna göre sosyal medyada çok zaman geçirmediğini düşünen öğrenciler sosyal medyada günde 1 saatten daha az zaman geçirmekte iken, kısmen çok zaman geçirdiğini düşünen öğrencilerin günde 1-3 saat zaman geçirdiği ve çok zaman geçirdiğini düşünen öğrencilerin ise 4 ile 9 saat arasında zaman geçirenler olduğu saptanmıştır.

Tablo 3. Sosyal Medya Kullanım Amaçları

Amaçlar	1.Sıra (%)	2. Sıra (%)	3. Sıra (%)
Siyasi/ideolojik fikirlerimi paylaşmak	25.5	20	54.5
Beğendiğim bir şeyleri paylaşmak (video, haber, resim)	52.6	26.3	21.1
Merak ettiğim konularda araştırma yapmak	56.1	32.7	11.2
Arkadaşlarla sohbet etmek	53.4	30.9	15.7
Alışveriş yapmak	32.7	42.8	24.5
Gündemi takip etmek	60.9	27.4	11.6
Film izlemek	41.1	33.5	25.4
Müzik dinlemek	60.1	21.4	18.5
Vakit geçirmek	53.6	23	23.5
Eğlenmek	47	29.9	23.2

Ankete katılan öğrencilerin %50'den fazlası sosyal medyayı 1. sırada gündemi takip etmek, müzik dinlemek, merak ettiği konularda araştırma yapmak, vakit geçirmek, sohbet etmek ve beğendiği şeyleri paylaşmak için kullandığı gözlenmiştir. Sosyal medyadan alışveriş ve siyasi/ideolojik fikirlerini paylaşma konusunda öğrencilerin temkinli olduğu görülmektedir.

Son olarak, öğrencilerin kullandıkları sosyal medya platformları ve kullanım amaçları ile cinsiyet arasındaki ilişki Ki-Kare test istatistiği ile incelenmiş, herhangi bir farklılık saptanmamıştır ($p>0.05$).

Öğrencilerin Sosyal Medyayı Kullanım Sıklığı ve Amacı ile Akademik Başarı Arasındaki İlişki

Öğrencilerin anne ve baba eğitim durumuna, okunan bölüme, okunan bölümü tercih etme nedenlerinin sıralama düzeylerine, sınıfa, sosyal medya platformlarını günde ortalama kaç saat kullandığına ve sosyal medya platformlarını kullanma amaçlarının sıralama düzeylerine göre GANO'nun farklılaşıp farklılaşmadığı incelendiğinde, gruplar normal dağılmadığından ($p<0.05$) Kruskal-Wallis H test istatistiği kullanılmıştır. Sonuçlar Tablo 4'te özetlenmiştir.

Sosyal Medya Kullanım Alışkanlıklarının Akademik Başarıyla İlişkisi: Çoklu Görev ve Odaklanma Sorunu Çerçevesinden Çıkarımlar

Tablo 4. Kruskal-Wallis H test sonuçları

Değişkenler	Kruskal-Wallis H	p-değeri
Anne eğitim ile GANO	0.581	0.901
Baba eğitim ile GANO	0.618	0.892
Okunan bölüm ile GANO	22.687	0.000*
Okunan bölümü tercih etme neden ile GANO		
İlgimi çektiği için	2.245	0.325
İstihdam imkânı sağlayacağı için	3.367	0.186
Puanım yettiği için	3.128	0.209
Yaşadığım şehirde olduğu için	3.808	0.149
Yaşadığım şehre yakın olduğu için	1.816	0.403
Sınıf ile GANO	16.028	0.001*
Sosyal medya platformlarını günde ortalama kullanma süresi ile GANO	2.288	0.683
Sosyal medya platformlarını kullanma amaçları ile GANO		
Siyasi/ideolojik fikirlerimi paylaşmak	1.911	0.385
Beğendiğim bir şeyleri paylaşmak (video, haber vb.)	3.053	0.217
Merak ettiğim konularda araştırma yapmak	4.022	0.134
Arkadaşlarla sohbet etmek	8.652	0.013*
Alışveriş yapmak	1.063	0.588
Gündemi takip etmek	1.297	0.523
Film izlemek	0.298	0.862
Müzik dinlemek	3.616	0.164
Vakit geçirmek	5.819	0.055
Eğlenmek	3.566	0.168
Derslerinize yardımcı olması için internet uygulamalarına başvurma ile GANO	5.082	0.079
Derslerde sosyal medya kullanma sıklığı ile GANO	1.686	0.430
Derslerde sosyal medya kullanma amaçları ile GANO		
Mesaj gönderme	0.960	0.619
E-posta gönderme	0.218	0.897
Ders amaçlı olmayan içerik arama	0.029	0.985
Facebook	0.931	0.628
Instagram	0.148	0.929
Ders amaçlı içerik arama	1.080	0.583
Ders çalışırken ara verme sıklığı ile GANO	13.369	0.004*

Ders çalışırken sosyal medya kullanım sıklığı ile GANO	1.953	0.377
Ders çalışırken medya kullanma amaçları ile GANO		
Mesaj gönderme	0.772	0.680
E-posta gönderme	1.951	0.377
Ders amaçlı olmayan içerik arama	1.916	0.384
Facebook	1.881	0.390
Instagram	0.883	0.643
Ders amaçlı içerik arama	3.027	0.220
Telefonla konuşma	1.271	0.530
Sosyal medya kullanımınızın ders çalışmanızı olumsuz etkilemesini düşünmeniz nedenleri ile GANO		
Ders çalışmaya zaman ayırmamı engelliyor	1.462	0.481
Ödevleri zamanında yetiştirmemi engelliyor	2.157	0.340
Sınavlara yeteri kadar zaman ayırmamı engelliyor	3.724	0.155
Çalışırken odaklanmamı engelliyor	1.715	0.424
Basılı kaynakları okuyup kavramamı güçleştiriyor	0.064	0.968
Uykusuz bıraktığı için yorgunluk yapıyor	2.574	0.276
Bölüm eğitiminin gerektirdiği okumaları zor bulma yönleri ile GANO		
Daha önce hiç karşılaşmadığım kavramlarla dolu olması	0.748	0.688
Çok fazla zihinsel çaba gerektiren karmaşık metinler olması	0.388	0.824
Uzun süreli odaklanma gerektirmesi	2.047	0.359
İlgimi çekmemesi	2.681	0.262
Bölümünüz eğitimi için ders materyallerinden en çok tercih etme ile GANO		
Kitaplar	0.850	0.654
Makaleler	6.672	0.036*
Youtube videoları	2.083	0.353
Podcast	0.093	0.954
Filmler	2.597	0.273
Belgeseller	0.473	0.789
Not tutma yöntemleri ile GANO	4.880	0.181

*%5 anlam düzeyinde

GANO puanları ile öğrencilerin sosyal medyayı “arkadaşlarla sohbet” için hangi sırada kullandığı arasında farklılık saptanmıştır ($p<0.05$). Hangi sıralama düzeyinde GANO puanının

farklılaştığının saptanmasında sıralamalar için ikili karşılaştırmalar Mann-Whitney U testi ile yapılmıştır. 3. sıralamada kullananlar, 1. ve 2. sırada kullananlardan farklılık göstermiştir ($p<0.05$). 1. ve 2. sırada kullananlar arasında GANO bakımından istatistiksel olarak anlamlı farklılık gözlenmemiştir ($p>0.05$). En yüksek GANO puanı 3. sırada tercih eden öğrencilerde gözlenmiştir.

Çoklu Görevin ve Dikkat Becerisinin Sosyal Medyada Harcanan Süre ile İlişkisi

Sosyal medya platformlarını günlük kullanım alışkanlıkları (SMPGKA) ile cinsiyet, anne eğitim durumu, baba eğitim durumu, okunan bölüm, okunan bölümü tercih nedeni, okunan sınıf, algılanan sosyal medyada geçirilen süre, sosyal medya kullanım amacı ve sıklığı gibi değişkenlerin yanı sıra, ders dinlerken ve ders çalışırken sosyal medya kullanım sıklığı gibi çoklu göreve ve odaklanmaya dair veriler arasındaki ilişki Pearson Ki-Kare istatistikleri ile incelenmiş ve Tablo 5’te özetlenmiştir.

Tablo 5. SMPGKA için Pearson Ki-Kare test sonuçları

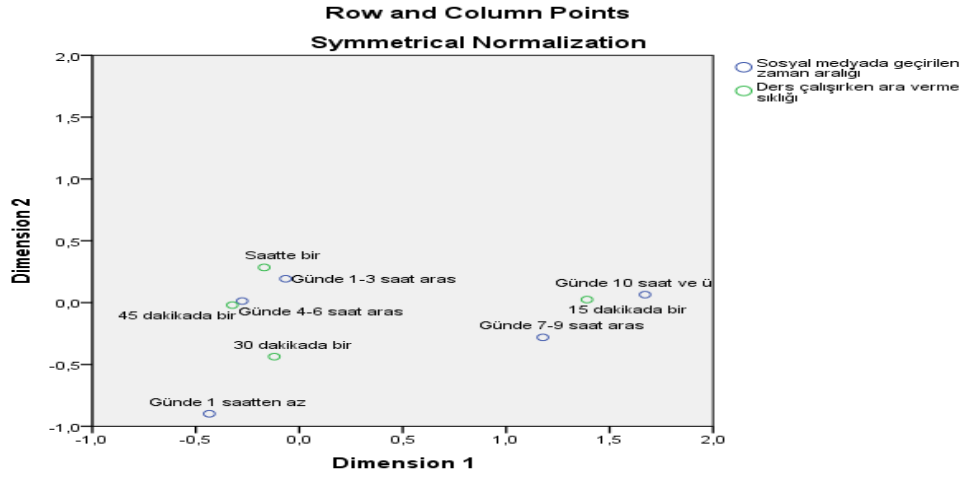
Değişkenler	Pearson Ki-Kare	p-değeri
SMPGKA ile Cinsiyet	2.909	0.573
SMPGKA ile Anne Eğitim Durumu	4.678	0.322
SMPGKA ile Baba Eğitim Durumu	6.179	0.907
SMPGKA ile Okunan Bölüm	2.635	0.955
SMPGKA ile Okunan bölümü tercih etme nedeni (İlgimi çektiği için)	13.552	0.094
SMPGKA ile Okunan bölümü tercih etme nedeni (İstihdam imkânı sağlayacağı için)	2.365	0.968
SMPGKA ile Okunan bölümü tercih etme nedeni (Puanım yettiği için)	7.479	0.476
SMPGKA ile Okunan bölümü tercih etme nedeni (Yaşadığım şehirde olduğu için)	17.369	0.026*
SMPGKA ile Okunan bölümü tercih etme nedeni (Yaşadığım şehre yakın olduğu için)	14.492	0.070
SMPGKA ile Okunan Sınıf	7.633	0.813
SMPGKA ile Sosyal medyada çok zaman geçirdiğini düşünme	55.442	0.000*
SMPGKA ile Ders dinlerken dikkatin dağılması ve odaklanmada sorun yaşama	13.177	0.106
SMPGKA ile Derslerde sosyal medya kullanım sıklığı	11.648	0.168

SMPGKA ile Derslerde sosyal medya kullanım amacı (Mesaj Gönderme)	7.456	0.488
SMPGKA ile Derslerde sosyal medya kullanım amacı (E-posta gönderme)	7.489	0.485
SMPGKA ile Derslerde sosyal medya kullanım amacı (Ders amaçlı olmayan içerik arama)	9.457	0.305
SMPGKA ile Derslerde sosyal medya kullanım amacı (Facebook)	7.103	0.526
SMPGKA ile Derslerde sosyal medya kullanım amacı (Instagram)	14.072	0.080
SMPGKA ile Derslerde sosyal medya kullanım amacı (Ders amaçlı içerik arama)	14.525	0.069
SMPGKA ile Ders çalışırken sosyal medya kullanım sıklığı	24.975	0.002*
SMPGKA ile Ders çalışırken sosyal medya kullanım amacı (Mesaj gönderme)	6.867	0.551
SMPGKA ile Ders çalışırken sosyal medya kullanım amacı (E-posta gönderme)	7.680	0.465
SMPGKA ile Ders çalışırken sosyal medya kullanım amacı (Ders amaçlı olmayan içerik arama)	7.266	0.508
SMPGKA ile Ders çalışırken sosyal medya kullanım amacı (Facebook)	9.137	0.331
SMPGKA ile Ders çalışırken sosyal medya kullanım amacı (Instagram)	10.839	0.211
SMPGKA ile Ders çalışırken sosyal medya kullanım amacı (Ders amaçlı içerik arama)	19.649	0.012*
SMPGKA ile Ders çalışırken sosyal medya kullanım amacı (Telefonla konuşma)	6.950	0.542
SMPGKA ile Ders çalışırken ara verme sıklığı	24.149	0.019*

*%5 anlam düzeyinde

Çoklu görev ve dikkat becerisi ile sosyal medyada harcanan süre arasında nasıl bir ilişki olduğunu tespit etmeye yönelik oluşturulan araştırmanın üçüncü sorusu açısından baktığımızda, Tablo 5'te sosyal medyada geçirilen zaman aralıkları ile ders çalışırken sosyal medya kullanım sıklığı arasında anlamlı bulunan ilişkide ($p < 0.05$), kategoriler bakımından etkileşimi uyum analizi ile ortaya konulmuştur. Buna göre ders çalışırken “nadiren” ve “bazen” sosyal medya kullandığını belirten öğrencilerin günlük sosyal medyada 1 ile 9 saat arası zaman

geçirdikleri, ders çalışırken “çok sık” sosyal medya kullandıklarını belirtenlerin ise günlük 10 saatten fazla zaman geçirdikleri gözlenmiştir.

Şekil 3. Sosyal medyada geçirilen zaman aralığı ile ders çalışırken ara verme sıklığı arasındaki ilişki

Sosyal medyada geçirilen zaman aralıkları ile ders çalışırken ara verme sıklığı arasında anlamlı bulunan ilişkide ($p < 0.05$), kategoriler bakımından etkileşimi uyum analizi ile ortaya konulmuştur. Buna göre ders çalışırken 15 dakikada bir ara veren öğrencilerin sosyal medyada 7 saat ve üstü zaman geçirdikleri, 45 dakikada bir ara veren öğrencilerin sosyal medyada günde 4-6 saat zaman geçirdikleri ve saatte bir ara verenlerin sosyal medyada günde 1-3 saat zaman geçirdikleri gözlenmiştir. Buna göre sosyal medyada fazla zaman geçirenlerin ders çalışırken daha sık ara verdiği, sosyal medyada geçirilen zaman azaldıkça derse ara verme süresinin uzadığı gözlenmiştir.

Ders çalışırken verilen ara sıklığı ile sosyal medya kullanım süresi arasında ilişki Pearson Ki-Kare istatistiği ile incelenmiş ve istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki olduğu gözlenmiştir ($p < 0.05$). 30 dakika bir ve daha az sürelerde ara verenler daha çok sosyal medya kullanırken, 45 dakikada bir ve daha çok sürelerde ara verenlerin daha az sosyal medya kullandığı gözlenmiştir.

Ders çalışırken sosyal medya kullanım sıklığı ile sosyal medya kullanım amaçları arasındaki ilişki Ki-Kare test istatistiği ile incelenmiş olup sosyal medya kullanım sıklığı ile ders çalışırken Instagram kullanımı arasında anlamlı bir ilişki tespit edilmiştir. Uyum analizi ile kategoriler arasındaki etkileşim ortaya konulmuştur. Buna göre ders çalışırken sosyal medya kullanım sıklığı “Nadiren” olan öğrenciler Instagram için kullanma amacı 3. sırada iken, kullanım sıklığı “Çok sık” olan öğrenciler Instagram için kullanma amacı 1. sırada ve kullanım sıklığı “Bazen” olan öğrencilerin Instagram için kullanma amacı 2. sırada olduğu gözlenmiştir.

Buna göre, ders çalışırken sosyal medya kullanımı sık olan öğrenciler bu esnada en çok Instagram’a girmektedirler.

Ders çalışırken sosyal medya kullanma ile bölümün gerektirdiği okumaları zor bulup bulmama durumu arasında ilişki Pearson Ki-Kare istatistiği ile incelenmiş ve istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki olduğu gözlenmiştir ($p<0.05$). Buna göre ders çalışırken sosyal medyayı kullananların kullanmayanlara göre bölümün eğitiminin gerektirdiği okumaları yapmaları zor bulmasının, zor bulmamasına göre oranı (odds oranı =1.754) yaklaşık 1.8 kat daha fazladır.

Çoklu Görevin, Dikkat Becerisinin ve Sosyal Medyada Harcanan Sürenin Akademik Performansla İlişkisi

Yukarıda verilmiş olan Tablo 4’te GANO puanları ile ders çalışırken ara verme sıklığı arasında farklılık saptanmıştır ($p<0.05$). Hangi ara verme sıklığında GANO puanının farklılaştığının saptanmasında sıralamalar için ikili karşılaştırmalar Mann-Whitney U testi ile yapılmıştır. Buna göre ders çalışırken “15 dakikada bir” ile “30 dakikada bir” ara vermek GANO puanı bakımından fark yaratmamakta ($p>0.05$), benzer şekilde “45 dakikada bir” ile “saatte bir” ara vermek de GANO puanı bakımından fark yaratmamaktadır ($p>0.05$). Ancak genel olarak 30 dakikadan az ile 45 dakikadan çok olan ara verme sürelerinin GANO puanı bakımından istatistiksel olarak anlamlı fark yarattığı saptanmıştır ($p<0.05$). 30 dakikadan az çalışma süresinden sonra ara verenlerin GANO ortancası 70 iken, 45 dakikadan fazla çalışma süresinden sonra ara verenlerin ise 75 olduğu saptanmıştır.

GANO puanlarının bölüm eğitiminin gerektirdiği okumaları yapmayı zor bulma durumu bakımından farklılık incelenmesi Mann-Whitney U testi ile yapılmış ve fark olduğu saptanmıştır ($p<0.05$). Zor bulmayanların GANO puanlarının ortancası 77.25 iken, zor bulanların GANO puan ortancası 73.63 olarak saptanmıştır.

GANO puanlarının ders çalışırken sosyal medya kullanımının ders çalışmayı olumsuz etkilediği düşüncesi bakımından farklılık incelenmesi Mann-Whitney U testi ile yapılmış ve fark olmadığı saptanmıştır ($p>0.05$).

Tartışma ve Sonuç

Soru 1: Öğrencilerin demografik özelliklerinin akademik başarıları üzerinde nasıl bir etkisi var?

Elde edilen verilere göre, cinsiyet, yaş, eğitim yılı, okunan bölüm, lise diploma notu gibi demografik değişkenler ile GANO arasında pozitif ve istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki görülmüştür. Demografik değişkenler akademik başarı üzerinde etkilidir. Buna ilaveten kullanılan internet paketinin GB’ı arttıkça internette geçirilen zamanın da arttığını

söyleyebiliriz. Öğrencilerin demografik özellikleri ile akademik başarıları arasındaki anlamlı ilişki, mevcut literatürdeki bulguları tekrarlamaktadır (Uzun ve Kilis, 2019).

S2: Üniversite öğrencileri interneti ve sosyal medyayı ne sıklıkta ve hangi amaçlarla kullanıyorlar?

Araştırmaya katılan öğrencilerin internette geçirdikleri zamanın çoğunu sosyal medya platformlarında geçirdikleri görülmektedir. Sosyal medya platformlarından en çok Instagram ve WhatsApp'ı kullanmaktadırlar. Çoğunluğu 1-3 ile 4-6 saat arası, en azı 10 saatten fazla günlük sosyal medya kullanmaktadır. Ayrıca sosyal medyada çok zaman geçirdiğini düşünme ile günlük sosyal medyada harcanan süre arasında orta düzeyde (%32) pozitif ilişki tespit edilmiştir.

S3: Sosyal medyayı kullanım sıklığı ve amacı akademik başarıyı (GANO) nasıl etkilemektedir?

Araştırmaya katılan öğrencilerin sosyal medya kullanım süresi ve kullanım amaçları ile GANO puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki tespit edilememiştir, fakat aşağıda bahsettiğimiz (4. sorunun cevabı) başka veriler bu ilişkiyi dolaylı olarak kurabileceğimizi göstermiştir. Bu durum, literatürde üniversite öğrencilerinin sosyal medya kullanım alışkanlıklarının akademik başarılarına özellikle zararlı bir etkisinin olmayabileceğini gösteren çalışmalarla benzerlik göstermiştir, fakat bu çalışmalara göre sonuçlar, sosyal medya kullanım alışkanlıklarının akademik başarıya genel olarak çok az fayda sağladığını veya hiç fayda sağlamadığını da göstermektedir (Le Roux, Parry, Tototo vd. 2021)

S4: Çoklu görevin ve dikkat becerisinin sosyal medyada harcanan süre ile bir ilişkisi var mı?

Ders dinlerken dikkatin dağılması ve odaklanmada sorun yaşama, ders esnasında sosyal medya kullanma sıklığı ve ders çalışırken sosyal medya kullanma sıklığı ile günlük sosyal medya kullanım süresi arasındaki ilişki Pearson Ki-Kare istatistikleri ile incelenmiş ve sadece ders çalışırken sosyal medya kullanma sıklığı ile günlük sosyal medya kullanım süresi arasında orta düzeyde (%25) anlamlı bir ilişki ($p<0.05$) tespit edilmiştir. Ayrıca, günlük sosyal medya kullanım süresi ile sosyal medyanın ders çalışmayı olumsuz etkileyeceğine dair düşünce, derslerin gerektirdiği okumaları yapma, günlük ders çalışma miktarı arasında da anlamlı bir ilişki bulunamamıştır. Sınıfta ders esnasında yapılan çoklu görev ile odaklanma ve dikkat arasında istatistiksel olarak bir ilişki tespit edilememesine rağmen, ders çalışırken “çok sık” sosyal medya kullandıklarını belirten öğrencilerin günlük 10 saatten fazla sosyal medya

kullandıkları görülmüştür. Bunun yanısıra ders çalışırken ara verme sıklığı ile günlük sosyal medya kullanım süresi arasında zayıf düzeyde (%17) pozitif ilişki ($p<0.05$) tespit edilmiştir, yani ders çalışırken daha sık ara veren öğrencilerin günlük sosyal medya kullanım süresi daha fazladır. Ayrıca ders çalışırken sıklıkla sosyal medya kullanan öğrenciler en çok Instagram kullanmaktadırlar. Bu sonuçlara göre, daha kısa ders çalışma süresine sahip öğrencilerin odaklanma ve dikkat becerilerinin sosyal medyayı uzun saatler kullanmaktan dolayı bir şekilde olumsuz etkilendiğini söyleyebiliriz. Bu sonuçlar, literatürde sosyal medya platformlarında harcanan zaman ile öğrencilerin dikkat süresi arasında negatif ilişki kuran araştırma sonuçlarıyla benzerlik göstermektedir (Paul, Baker ve Cochran, 2012).

Bunun yanısıra ders çalışırken sosyal medya kullanan öğrencilerin bölümün eğitiminin gerektirdiği metin okumalarını zor bulma oranının, kullanmayan öğrencilere göre (odds oranı =1.754) yaklaşık 1.8 kat daha fazla olduğuna dair bulguyu, ders çalışırken sosyal medya kullanımının öğrencinin bilişsel bir çaba gerektiren akademik metinleri okuma edimini yapmasına olumsuz etki ettiğine ilişkin bir kanıt olarak görebiliriz. Sosyal medya kullanıcılarının zahmetli okuma ve düşünme edimini yapamadıklarını düşünmek yerine bu yönde bir bilişsel çaba göstermeye motivasyonlarının olmadığını veya yetenek geliştirmediklerini söyleyebiliriz. Bu sonuç Zhong, Hardin ve Sun'ın (2011) yaptığı araştırmanın çıkarımlarını desteklemektedir. Aynı zamanda Calderwood, Green, Joy-Gaba vd.'nin (2016), öğrencilerin ev ödevi yaparken çoklu görevin olumsuz etkisini tahmin ettiklerini fakat bu etkinin şiddetini tahmin edemediklerini ortaya koyan araştırma sonuçlarıyla da benzerlik göstermektedir.

Kısacası, ders çalışırken yapılan çoklu görev ile dikkat becerisi arasındaki negatif ilişki, bunlar ile akademik başarı arasında dolaylı bir ilişki olduğu anlamına gelir. Araştırmanın aşağıda görüleceği gibi 5. sorusunun cevabı bu ilişkiyi ortaya koymaktadır.

S5: Çoklu görevin, dikkat becerisinin ve sosyal medyada harcanan sürenin akademik performans üzerinde anlamlı bir etkisi var mı?

Ders çalışırken ara verme sıklığı ile GANO puanı arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki tespit edilmiştir. Daha kısa ders çalışma süresinden sonra mola veren öğrencilerin akademik başarı puanları daha fazla ders çalışma süresine sahip öğrencilere göre daha düşük bulunmuştur. Bu verilere göre genel olarak sosyal medya kullanım süresi ile akademik başarı arasında doğrudan istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki kurulamamış olmasına rağmen, ders çalışırken sosyal medya kullanım sıklığı, ders çalışırken ara verme sıklığı ile günlük sosyal medya kullanım sıklığı arasındaki pozitif ilişkiye bakarak yapılan çoklu görevin dikkat sorunu yarattığını, ders çalışırken daha az odaklanmanın da dolaylı olarak akademik başarı puanına

olumsuz etki ettiğini söyleyebiliriz. Bu çıkarımı tersinden da yapabiliriz. Dikkat eksikliği olan öğrencilerin ders çalışırken sosyal medya kullanarak çoklu görev yaptığını, günlük sosyal medya kullanım sürelerinin daha fazla olduğunu, dolayısıyla bunun akademik başarı puanlarına olumsuz etki ettiğini söyleyebiliriz. Bu bulgular, literatürde dikkat eksikliği, sosyal medya kullanım süresi ve akademik başarı arasındaki olumsuz ilişkiyi ortaya koyan çalışmalarla benzerlik göstermektedir (Junco ve Cotten, 2012).

Araştırmanın Sınırlılıkları

Mevcut araştırmada Giresun Üniversitesi'nin üç farklı bölümünde okuyan öğrencilerinden veri toplandığı için sonuçlar ve çıkarımları hem aynı üniversitenin diğer bölümlerdeki öğrencilerine hem de başka üniversitelerdeki öğrencilere genelleymeyiz. Çalışmanın diğer bir sınırlılığı, kesitsel bir çalışma olması ve doğrudan nedensellik içermemesidir. Böyle olmasına rağmen dolaylı açıklamalar yapabilmektedir. Yine de bu araştırma, öğrencilerin sosyal medya kullanımları, çoklu görev, dikkat sorunu ve akademik başarı arasındaki ilişkileri, eğitime yüklenen anlam, üniversite öncesi eğitimin kalitesi, daha geniş ekonomik sistem, aile ilişkileri, arkadaşlık ilişkileri, psikolojik yatkınlıklar, gelecek algısı vb. gibi çoklu nedenlerle bağını kurarak ele almadığı için eksiktir. Araştırmada ortaya koyduğumuz, odaklanma, sosyal medya kullanım süresi ve akademik başarı arasındaki olumsuz ilişkiyi yukarıda saydığımız çoklu etkenlerin bir parçası olarak değerlendirmek gerekir. Bu araştırmanın bıraktığı eksiklerin ve sınırlılıkların bundan sonra yapılacak nicel ve nitel araştırmalar için motivasyon kaynağı olacağını düşünüyoruz.

Yazar Katkıları: Birinci yazar teorik çerçevenin ve sonuç kısmının yazılmasında, ikinci yazar istatistiksel verilerin analizinde ve yorumlanmasında, ikisi birlikte anketin hazırlanmasında ve alan araştırmasının yapılmasında katkı sağlamıştır.

Çıkar Beyanı: Bu çalışmada çıkar çatışması bulunmamaktadır. Yazarlar kendi uzmanlık alanlarına göre iş birliği içinde bu çalışmayı hazırlamışlardır.

Kaynaklar

- Asemah, E. S., Okpanachi, R. A. ve Edegoh, L. O. (2013). Influence of social media on the academic performance of the undergraduate students of Kogi State University, Anyigba, Nigeria. *Research on Humanities and Social Sciences* Vol, 3.
- Augner, C., Vlasak, T. & Barth, A. (2023). The relationship between problematic internet use and attention deficit, hyperactivity and impulsivity: A meta-analysis. *Journal of Psychiatric Research*. 168, 1-12.
- Aydın, İ. E. (2016). Üniversite öğrencilerinin sosyal medya kullanımları üzerine bir araştırma: Anadolu Üniversitesi örneği. *Selçuk Ün. Sos. Bil. Ens. Der.*, (35), 373-386.

- Bellur, S., Nowak, K. L. ve Hull, K. S. (2015). Make it our time: In class multitaskers have lower academic performance. *Computers in Human Behavior*, 53, 63-70.
- Boer, M., Van Den Eijnden, R. J., Boniel-Nissim, M. vd. (2020). Adolescents' intense and problematic social media use and their well-being in 29 countries. *Journal of Adolescent Health*, 66(6), S89-S99.
- Calderwood, C., Green, J. D., Joy-Gaba vd. (2016). Forecasting errors in student media multitasking during homework completion. *Computers & Education*, 94, 37-48.
- Demir, Y. ve Kumcağız, H. (2019), Üniversite öğrencilerinin sosyal medya bağımlılığının farklı değişkenler açısından incelenmesi, *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 9(52), 23-42.
- Eldeleklioglu, J. ve Vural, M. (2013). Predictive Effects of Academic Achievement, Internet Use Duration, Loneliness and Shyness on Internet Addiction. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 28(28-1), 141-152.
- Fried, C. B. (2008). In-class laptop use and its effects on student learning. *Computers & Education*, 50(3), 906-914.
- Hari, J. (2022). Çalınan dikkat, Neden odaklanamıyoruz? (B. E. Aksoy, Çev.). İstanbul: Metis Yay.
- Huang, C. (2018). Social network site use and academic achievement: A meta-analysis. *Computers & Education*, 119, 76-83.
- Junco, R. ve Cotten, S. R. (2011). Perceived academic effects of instant messaging use. *Computers & Education*, 56(2), 370-378.
- Junco, R. ve Cotten, S. R. (2012). No A 4 U: The relationship between multitasking and academic performance. *Computers & Education*, 59(2), 505-514.
- Junco, R. (2012a). Too much face and not enough books: The relationship between multiple indices of Facebook use and academic performance. *Computers in Human Behavior*, 28(1), 187-198. <https://doi.org/10.1016/j.chb.2011.08.026>.
- Junco, R. (2012b). In-class multitasking and academic performance. *Computers in Human Behavior*, 28(6), 2236-2243.
- Junco, R. (2015). Student class standing, Facebook use, and academic performance. *Journal of Applied Developmental Psychology*, 36, 18-29.
- Kahneman, D. (2011). *Hızlı ve yavaş düşünme* (O. Ç. Deniztekin, F. N. Deniztekin Çev.). İstanbul: Varlık Yay.,
- Karpinski, A. C., Kirschner, P. A., Ozer, I. vd. (2013). An exploration of social networking site use, multitasking, and academic performance among United States and European university students. *Computers in Human Behavior*, 29(3), 1182-1192.
- Kirschner, P. A. & Karpinski, A. C. (2010). Facebook® and academic performance. *Computers in Human Behavior*, 26(6), 1237-1245.
- Korte, M. (2020). The impact of the digital revolution on human brain and behavior: where do we stand?. *Dialogues in Clinical Neuroscience*, 22(2), 101-111.
- Le Roux, D. B., Parry, D. A., Totolo, A. vd. (2021). Media multitasking, online vigilance and academic performance among students in three Southern African countries. *Computers & Education*, 160, 104056.

- Liu, D., Kirschner, P. A. ve Karpinski, A. C. (2017). A meta-analysis of the relationship of academic performance and Social Network Site use among adolescents and young adults. *Computers in Human Behavior*, 77, 148-157.
- Paul, J. A., Baker, H. M. ve Cochran, J. D. (2012). Effect of online social networking on student academic performance. *Computers in Human Behavior*, 28(6), 2117-2127.
- Smith, A. P. ve Izadyar, S. (2020). Effects of the internet, other media and study time on wellbeing and academic attainment of university students. *International Journal of Education Humanities and Social Science*, 3(2), 1-13.
- TÜİK (17 Mayıs 2024). *İstatistiklerle gençlik 2023*,
<https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=İstatistiklerle-Genclik-2023-53677>
- UNICEF (2017). *Dünya çocuklarının durumu- dijital bir dünyada çocuklar özet raporu*,
https://www.unicefturk.org/public/uploads/files/SOWC_2017_SUM_TR.pdf
- Uzun, A. M. ve Kilis, S. (2019). Does persistent involvement in media and technology lead to lower academic performance? Evaluating media and technology use in relation to multitasking, self-regulation and academic performance. *Computers in Human Behavior*, 90, 196-203.
- Waite, B. M., Lindberg, R., Ernst, B., Bowman, L. L. vd. (2018). Off-task multitasking, note-taking and lower-and higher-order classroom learning. *Computers & Education*, 120, 98-111.
- Waqas, A., Afzal, M., Zaman, F. vd. (2016). The impact of social networking sites' usage on the academic performance of university students of Lahore, Pakistan. *International Journal of Social Sciences and Management*, 3(4), 267-276.
- Webster, T. E. ve Paquette, J. (2023). "My other hand": The central role of smartphones and SNSs in Korean students' lives and studies. *Computers in Human Behavior*, 138,107447.
- Zhong, B., Hardin, M. ve Sun, T. (2011). Less effortful thinking leads to more social networking? The associations between the use of social network sites and personality traits. *Computers in Human Behavior*, 27(3), 1265-1271.